

Gemeente van Christus,

Vandaag horen we het eerste deel van hoofdstuk 17, dat wel “Het hogepriesterlijke gebed” wordt genoemd. Het vormt de afsluiting van het lange afscheidsgesprek dat Jezus met zijn leerlingen voert. Dat gesprek begon in hoofdstuk 13, met het bekende verhaal van de voetwassing en eindigt met dit gebed. Direct aansluitend volgt zijn gevangenneming en begint het eigenlijke lijdensverhaal.

Traditioneel staat een deel van dit gebed van Jezus echter op het rooster voor deze zondag tussen Hemelvaart en Pinksteren. Een zondag die de naam Wezenzondag heeft gekregen. Daarover straks iets meer.

Johannes is de enige evangelist die dit gebed van Jezus overlevert. Men vermoedt wel dat hij bij het schrijven ervan de Brief aan de Hebreëën in gedachten heeft gehad. In die brief speelt de gedachte van “Jezus als hogepriester” een belangrijke rol.

In de Joodse traditie moest de hogepriester elk jaar een ritueel verrichten op Jom Kippoer, de Grote Verzoendag. De schrijver van de Hebreëënbrief wil duidelijk maken dat ook Jezus een hogepriester is, maar dan een in de hemel. Een eeuwige hogepriester, die door zijn eigen leven, lijden en sterven zichzelf als offer heeft gebracht. En daardoor verzoening tot stand heeft gebracht tussen God en de mensen.

Mochten deze gedachten inderdaad meespelen op de achtergrond, dan maakt dat het gebed dat Johannes Jezus in de mond legt er niet begrijpelijker op. Ik ben benieuwd wat er door u heen ging, toen ik het net voorlas. Zelf vind ik het weliswaar indrukwekkend, maar vooral ook heel moeilijk en ontoegankelijk. Na de eerste paar verzen raak ik de draad al kwijt. De zinnen haken allemaal in elkaar en lijken soms om elkaar heen te draaien. Allerlei begrippen komen. Wat wordt er eigenlijk bedoeld met die “grootheid van God”? Een grootheid die Jezus blijkbaar al had voordat de wereld bestond?! Of met “God kennen”? Of met “wel of niet van deze wereld zijn”?

Raakt deze tekst nog ergens aan onze eigen beleving?

Jezus bidt voor zijn leerlingen. Straks zullen ze zonder hem verder moeten. Als verweesde kinderen blijven ze achter, in een wereld die hen vijandig gezind zal zijn. De kloof met het Jodendom zal steeds dieper en wijder worden. De Romeinse overheid zal steeds harder optreden tegen deze vernieuwingsbeweging. De voorweeën van de eerste vervolgingen dienen zich al aan in de dagen dat Johannes zijn evangelie schrijft.

Het lijkt er op dat er voor de boodschap / de levenswijze van Jezus van Nazareth geen plaats is in deze wereld. En dus ook niet voor zijn volgelingen, die waren gaan vermoeden dat in hem “Het koninkrijk van God” in deze wereld was aangebroken.

Tegelijkertijd weten de eerste lezers van dit evangelie hoe Jezus aan zijn einde is gekomen. En hoe het er sterk op leek dat die Romeinse wereldmacht onoverwinnelijk was.

Na heel dat ontluisterende gebeuren op Golgotha - en zelfs na wat er op Paasmorgen en in de dagen daarna in hun beleving had plaatsgevonden - leek het leven gewoon door te gaan. Alsof er niets wezenlijks was veranderd. Alsof er van dat koninkrijk van God niets meer was te vinden in deze wereld. En daarmee hebben we denk ik iets wezenlijks van dit gebed wat beter in beeld gekregen: de gedachte dat er niet één, maar als het ware twee werelden, twee rijken zouden zijn. Aan de ene kant wat hier “de wereld” wordt genoemd. En aan de andere kant “het koninkrijk van God”.

Het zou goed kunnen dat de leerlingen van Jezus dat zo beleefden. Ook in de generaties vóór ons kon je gelovigen wel horen zeggen: "We leven wel in, maar we zijn niet van deze wereld", - die gedachte. Het is de vraag of dat voor ons nog herkenbaar is.

Wat waarschijnlijk wel herkenbaar is, is het gevoel dat de werkelijkheid waarin wij leven twee kanten heeft. Als twee zijden van één medaille. Dat hemel en aarde niet tegenover elkaar staan, van elkaar gescheiden zijn. Maar dat het om twee belevingen gaat die in elkaar kunnen overvloeien. Of kunnen samenvallen. De realiteit van deze wereld is maar al te duidelijk. Daar wordt je dagelijks mee geconfronteerd. Maar ook de realiteit van het koninkrijk van God is hier en nu aanwezig. En soms zie je er iets van...even. Vaker echter lijkt God ver, ver weg te zijn

Om het wat in beeld te krijgen zoek ik mijn toevlucht tot de poëzie.

En lees met u een gedicht van Ida Gerhardt. U kunt de tekst daarvan vinden in uw liedboek, op p.1197)
Het heet: Onder vreemden

*Het speelt het liefste ver weg op het strand,
het kind dat nooit zijn eigen vader ziet,
die overzee is in dat andere land.*

*Het woont bij vreemden, maar het went er niet.
Zij fluisteren erover met elkaar.
Heimwee huist in zijn kleren en zijn haar.*

*En altijd denkt het dat hij komen zal;
vandaag niet meer, maar morgen, onverwacht –
en droomt van hem en roept hem in de nacht.*

Ik wacht u, Vader van de overwal.

Dit gedicht brengt op een heel tere manier dat "verweesde" onder woorden, waar het op deze zondag tussen Hemelvaart en Pinksteren om gaat. En waar het overigens ook op andere zondagen en alle andere dagen van de week om kan gaan. Op alle dagen van jouw leven als gelovig mens, levend in deze wereld die is zoals ze is.

Een ontroerend beeld: dat kind dat het liefste ver weg speelt op het strand. Verlangend naar zijn vader. Maar hij ziet hem nooit. Want die Vader, door Gerhardt natuurlijk niet toevallig in de laatste regel met een hoofdletter geschreven, is in "dat ándere land." Aan de overkant van "de zee".

Dichterbij de Vader dan op het strand, aan de rand van het Grote Water, kan dit kind niet komen.

Heimwee huist in zijn kleren en zijn haar.

Heimwee, het pijnlijke verlangen naar huis.

Mijn eigen vader, inmiddels al ruim 47 jaar geleden overleden, was een van de jongsten uit een groot gezin. Het verhaal ging, zo lang geleden alweer, dat zijn oudste broer destijds in het leger was gestorven...aan heimwee.

Als kind vond ik dat fascinerend. Vandaar dat het me altijd is bijgebleven.

Fascinerend...en vreemd. Zou dat kunnen, vroeg ik me later wel eens af: dat je letterlijk sterft van heimwee, van verlangen om weer "thuis" te zijn?

In mildere vorm is het vast herkenbaar: het verlangen naar een plek waar jij je, meer dan waar ook, thuis voelt. Waar je thuis komt. Je geborgen weet.

Heimwee, verlangen naar huis,- het kan ook een verlangen zijn naar een andere tijd. Terugverlangen naar een periode in je leven waarin je je, meer dan in welke andere periode dan ook, geborgen hebt gevoeld.

Zo kun je, als je het geluk hebt gehad om in een geborgen gezin op te groeien, terug verlangen naar die fase van je kindertijd waarin alles nog goed was: je vader en je moeder waren er nog. En je zus en je broer. Allemaal gezond en wel. Aan de zomervakanties leek geen einde te komen. De lucht geurde naar vers hooi en appels. Zwaluwen vlogen eindeloos door de zoele avondlucht. De toekomst lag nog helemaal voor je open. Iemand van 50 was stokoud in je ogen.

Nu ben je zelf 63. Je ouders en meerdere anderen die je lief waren, zijn er niet meer. Sommigen al heel lang niet. Je krijgt steeds meer moeite met de wereld om je heen. Met wat tegenwoordig "de geopolitieke ontwikkelingen" wordt genoemd. Met het wegvallen van de zingevingsystemen die zoveel eeuwen hebben stand gehouden. Met het verval van normen en waarden in de samenleving.

De volstrekt krankzinnige complottheorieën waar mensen in geloven. De miljoenen vaccins die wij over hebben straks, terwijl in andere delen van de wereld er een onvoorstelbaar tekort aan is.

De gruweldaden van extremistische bewegingen wereldwijd. Tot en met bomaanslagen op een meisjesschool aan toe, in een land waarvan de regering in Nederland dan weer zegt dat het veilig is om naar terug te keren,-

Steeds meer moeite met wat in dit gebed van Jezus "de wereld" wordt genoemd.

En dat koninkrijk van God, weet u wel, wordt dat nog wat?, om met Gerard Reve te spreken.

Het lijkt steeds ijler te worden, steeds meer losgezongen van de wereld om je heen.

En toch geloof ik dat je niet kunt zeggen dat die twee los van elkaar staan. Eerder gaat het om één realiteit, waarin beide kanten, beide werkelijkheden tegelijkertijd aanwezig zijn. Alleen is die ene, die wereldse kant veel brutaler aanwezig dan de andere. En dringt zich, als we er niets tegen doen, steeds meer op de voorgrond. Zozeer zelfs dat je niet alleen het zicht op wat we "Het koninkrijk van God" noemen kwijt kunt raken, maar ook het verlangen, het gevoel van heimwee ernaar.

Als je dat gevoel van heimwee kwijtraakt, dan word je "wereldgelijkvormig". Dat wil zeggen: dan conformeer je je aan deze wereld zoals ie nu is: een brutale werkelijkheid waarin mensen met het meeste geld, de meeste macht, de grootste bek, de dienst uitmaken. De wereld van "na ons de zondvloed". Van "Ieder voor zich en God voor ons allen." En dat laatste dan met zo'n scheef glimlachje gezegd, want God is immers allang van het wereldtoneel verdwenen, toch?

God is stilletjes "overzee" gegaan. Een uit het beeld verdwenen pensionado.

Dat klinkt misschien wat oneerbiedig. Maar zo brutaal is wat in het Johannes-evangelie "de wereld" wordt genoemd. Die heeft geen enkele boodschap aan het evangelie van Jezus van Nazareth.

Aan brood delen met elkaar. Aan kinderen die in het midden mogen staan. Aan eerbied voor de schepping. Aan aandacht en mededogen voor - en met anderen.

"God woont in het verlangen", schreef de oude priester Herman Andriessen. Dat vind ik nog steeds een enorme eye-opener. God woont in het verlangen.

Stel jezelf de vraag in hoeverre het verlangen naar deze dingen in jou zelf nog echt aanwezig zijn!

In hoeverre je echt verlangt naar een wereld waarin het de liefde en het mededogen zijn die de dienst uitmaken. Jouw verlangen naar het koninkrijk van God, zoals dat in Jezus van Nazareth **in deze wereld** gestalte heeft gekregen.

Het was zijn opdracht om dit verlangen in de harten van de mensen te zaaien, geloof ik.

Amen.